رویش روان شناسی، سال۱۰ ، شماره۶، شماره پیاپی ۶۳، شهریور ۱۴۰۰
Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ),10(6), 2021

نقش واسطه‌ای ادراک شایستگی و حل مسئله اجتماعی در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و پرخاشگری در نوجوانان

The mediating role of competence perception and social problem-solving in the relationship between attachment styles and aggression in adolescents

آیه ناصری کریموند
دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی شخصیت، گروه روان‌شناسی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
دکتر یوسف اعظمی (نویسنده مسئول)
استادیار گروه روان‌شناسی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

Ayeh Naseri Karimvand
M.Sc. Student of Personality Psychology, Department of Psychology, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
Dr. Yousef Azami *
Assistant Professor, Department of Psychology, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
aazami67@gmail.com

چکیده
هدف پژوهش حاضر تعیین نقش واسطه‌ای ادراک شایستگی و حل مسئله اجتماعی در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و پرخاشگری در نوجوانان بود. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش حاضر را تمام نوجوانان دانش‌آموز شهرستان شهریار در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۳۹۸ تشکیل دادند که از میان آن‌ها ۲۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس وارد پژوهش شدند. ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه پرخاشگری (باس و پری، ۱۹۹۲)، مقیاس دلبستگی بزرگسالان تجدیدنظرشده (کولینز و رید، ۱۹۹۰)، پرسشنامه خودادراکی کودکان (هارتر، ۱۹۸۵) و فرم تجدیدنظرشده حل مسئله اجتماعی (دی زوریلا و همکاران، ۲۰۰۲) بود. داده‌ها با استفاده از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری تحلیل شدند. نتایج پژوهش حاضر نشان داد ادراک شایستگی (P=۰/۰۰۱، β=-۰/۱۰۴) و حل مسئله انطباقی (P=۰/۰۰۱، β=۰/۰۹۶) رابطه بین سبک دلبستگی ایمن و پرخاشگری را در نوجوانان واسطه‌گری می‌کنند. نوجوانان دارای سبک دلبستگی ایمن، احساس شایستگی بیشتری در تعاملات با محیط پیرامون خواهند داشت و در مواجهه با ناکامی‌های محیطی از راهبردهای تنظیم هیجانی منفی کمتر بهره می‌جویند و در نتیجه رفتارهای پرخاشگرانه کمتری را از خود بروز می‌دهند.

واژه‌های کلیدی: *پرخاشگری، حل مسئله، دلبستگی، شایستگی، نوجوان*

Abstract
The aim of this study was to determine the mediating role of competence perception and social problem-solving in the relationship between attachment styles and aggression in adolescents. The statistical population of the present study consisted of all adolescent students in Shahriar city in the academic year 1399-1398, of which 200 people entered the study by convenience sampling method. Research instruments included the Aggression Questionnaire (Bass and Perry, 1992), Revised Adult Attachment Scale (Collins and Reed, 1990), Self-Perception Profile for Children (Harter, 1985), and Revised Form of Social Problem Solving (D'Zurilla et al., 2002). Data were analyzed using structural equation modeling. The results of the present study showed that competence perception (P = 0.001, β = -0.104) and adaptive problem solving (P = 0.001, β = 0.096) mediate the relationship between secure attachment style and aggression in adolescents. They cry. Adolescents with a secure attachment style will feel more competent in interactions with the environment and in the face of environmental failures will use less negative emotion regulation strategies and as a result, will exhibit less aggressive behaviors.

Keywords: *Adolescent, Aggression, Attachment, Competence, Problem Solving*

نوع مقاله : پژوهشی **دریافت : بهمن ۹۹** **پذیرش: تیر ۱۴۰۰** **ویرایش نهایی : شهریور ۱۴۰۰**

مقدمه

پرخاشگری[1] یکی از عوامل اصلی از دست دادن زندگی و پتانسیل‌های دوران نوجوانی و جوانی است. پرخاشگری بین‌فردی یکی از دلایل مرگ افراد ۱۵ تا ۴۴ سال با میانگین سنی ۱۳ سال و پریشانی جسمانی و هیجانی برای عموم مردم است (دوک و بوروسکی[2]،

1. aggression
2. Duke & Borowsky

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-15]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.6.5.5]

۲۰۱۵). کانلی[1] و همکاران (۲۰۱۰) پرخاشگری را به عنوان یک مشکل جهانی در میان همه نوجوانان اعلام کرده‌اند و آن را مختص فرهنگ و جامعه خاصی نمی‌دانند. نوجوانان پرخاشگر غالباً قدرت مهار رفتار خود را ندارند و رسوم و اخلاق جامعه‌ای را که در آن زندگی می‌کنند، زیر پا می‌گذارند (کانلی و همکاران، ۲۰۱۰). آنچه باعث توجه محققان به رفتار پرخاشگرانه شده است، آثار نامطلوب آن بر رفتار بین‌فردی و همچنین، آثار ناخوشایند آن بر حالات درونی افراد است (ستی و بوتچارت[2]، ۲۰۱۷).

یکی از رویکردهایی که می‌تواند برای تبیین علل پرخاشگری به کار رود، نظریه دلبستگی[3] است. براساس نظریه دلبستگی بالبی[4] (۱۹۶۹؛۱۹۷۳) ایجاد روابط عاطفی با مراقبین اولیه پایه اساسی رشد اجتماعی-هیجانی را تشکیل می‌دهد. طبق نظریه دلبستگی «الگوهای مؤثر درونی» بر روابط با افراد مهم و شکل‌گیری «خود» و چگونگی تجربه جهان در بزرگسالی تأثیر می‌گذارند (وو[5]، ۲۰۰۹). پیوند دلبستگی ایمن منجر به اعتماد اساسی به خود و دیگران خواهد شد، اما کودکان با دلبستگی ناایمن یک احساس اولیه از عدم پذیرش و عدم اعتماد دارند (میسترس، موریس، دیبتس، سیما و لیمنس[6]، ۲۰۱۷). مختل شدن حس ایمنی دلبستگی به دو سبک دلبستگی اضطرابی[7] (اشتیاق به صمیمیت و ترس از طرد و رها شدن) و دلبستگی اجتنابی[8] (باورهایی مبتنی بر بی‌اعتمادی و عدم وابستگی) منجر می‌شود که عامل خطری برای مشکلات هیجانی هستند (میکولینسر و شاور[9]، ۲۰۱۹). دلبستگی، به عنوان سازوکار تنظیم عواطف که می‌تواند سطوح تنش و ناتوانی را در شرایط ناگوار تعدیل نماید، با پرخاشگری در ارتباط است؛ به شکلی که دلبستگی ناایمن پیش‌بینی‌کننده پرخاشگری است (علیزاده اصلی، کیامنش و احدی، ۱۳۹۶؛ شفیع‌پور، صادق، جعفری اصل و کاظم نژادلیلی، ۱۳۹۵؛ سجادی، بهبودی و ریاحی، ۲۰۱۹؛ امانی، ۲۰۱۶). لی[10] و همکاران (۲۰۱۵) نیز به رابطه دلبستگی ناایمن و پرخاشگری به واسطه نگرانی‌های همدلانه اشاره داشته‌اند.

با وجود پژوهش‌هایی که به ارتباط سبک‌های دلبستگی و پرخاشگری اشاره داشته‌اند، هنوز دقیقا مشخص نیست که فرایند این تاثیرگذاری دقیقا چگونه است و چه مولفه‌هایی در این میان نقش میانجی را ایفا می‌کنند. از این مولفه‌ها می‌توان به توانایی حل مساله اجتماعی اشاره کرد. حل مسئله اجتماعی یکی از مهم‌ترین راهبردهای سازگاری با محیط است که از طریق آن افراد تلاش می‌کنند برای موقعیت‌های خاص که در زندگی با آن مواجه می‌شوند، به پاسخ‌های مؤثر و سازش‌یافته دست یابند (دزوریلا، میدو- اولیورس و گالاردو-پوجل[11]، ۲۰۱۱). حل مسئله کارآمد به جهت‌گیری مثبت نسبت به حل مسئله و به کارگیری مؤثر مهارت‌های حل منطقی مسئله بستگی دارد. حل مسئله اجتماعی زمانی ناکارآمد محسوب می‌شود که با یک جهت‌گیری منفی نسبت به مسئله، تکانش‌گری/ بی‌دقتی و یا تعلل و اجتناب شدید همراه گردد (صالحی، کوشکی، سپاه منصور و تقی لو، ۱۳۸۸). یافته‌های پژوهش‌ها به نقش اساسی سبک‌های دلبستگی در توانایی حل مسئله اجتماعی (دهقان، حسنی و شریفی، ۱۳۹۸؛ ابوالمعالی الحسینی، کیوان و سعادتی شامیر، ۱۳۹۱؛ کیزرز، ویلر، هادوک و دوتی[12]، ۲۰۱۹) و همچنین ارتباط توانایی حل مساله اجتماعی با پرخاشگری (طهماسبی‌پور و شهریاری، ۱۳۹۸؛ اوزدمیر، کوزوکو و کوروکلو[13]، ۲۰۱۳) اشاره کرده‌اند.

مولفه دیگر که به نظر می‌رسد می‌تواند نقش میانجی را در رابطه سبک دلبستگی و پرخاشگری ایفا کند، ادراک شایستگی[14] است. ادراک شایستگی یکی از مؤلفه‌های خودپنداشت است که به فرایند آگاه شدن از ویژگی‌های خویش، نوع روابط با دیگران، بازخورد نسبت به رویدادها، ظرفیت‌ها و توانایی‌های خود اشاره دارد (هارتر[15]، ۲۰۱۲). انسانها یک نیاز درونی برای احساس شایستگی دارند و رفتارهایی مانند کاوش و تلاش برای تسلط به وسیله این نیروی انگیزش فطری بهتر تبیین می‌شوند (یعقوبی، محققی، جعفری و یاری، ۱۳۹۲). نظریه

1. Connolly
2. Sethi & Butchart
3. attachment
4. Bowlby
5. Wu
6. Meesters, Muris, Dibbets, Cima, & Lemmens
7. attachment anxiety
8. attachment avoidance
9. Mikulincer & Shaver
10. Li
11. D'Zurilla, Maydeu-Olivares, & Gallardo-Pujol
12. Keyzers, Weiler, Haddock, & Doty
13. Özdemir, Kuzucu, & Koruklu
14. competence perception
15. Harter

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-15]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.6.5.5]

دلبستگی در تبیین ادراک شایستگی کودکان و نوجوانان نقش مهمی دارد (بولینگ، باری، کوتچیک و لوری[1]، ۲۰۱۱؛ مارس و مک ماهان[2]، ۲۰۲۰؛ واگن، پوسادا و وریسیمو[3]، ۲۰۱۹) و از سوی دیگر، بین ادراک شایستگی با پرخاشگری نیز رابطه وجود دارد (چن، هانگ، چانگ، وانگ و لی[4]، ۲۰۱۰؛ روک هیل، وندر استوپ، مک کالی و کاتون[5]، ۲۰۰۹؛ هاکلبرگ، کلس، اوگدن و هامرستروم[6]، ۲۰۱۹). در همین راستا، ستایشی اظهری، حاجی علیلو و حبیب‌زاده (۱۳۹۸) نشان دادند که عزت‌نفس نقش میانجی‌گری را در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و پرخاشگری دارد. همچنین، محمدی و صابر (۱۳۹۷) نشان دادند خودپنداره در رابطه بین سبک دلبستگی با رفتارهای جامعه‌پسند نقش میانجی دارد.

بنابه پیشینه پژوهشی که مرور شد، شاید بتوان مدلی را تدوین کرد که در آن برای تبیین چگونگی تاثیر سبک‌های دلبستگی بر پرخاشگری در نوجوانان از مولفه‌های ادراک شایستگی و حل مسئله اجتماعی کمک گرفت. لذا هدف پژوهش پاسخ‌گویی به این سوال بود که آیا سبک‌های دلبستگی با واسطه‌گری ادراک شایستگی و حل مسئله اجتماعی، پرخاشگری نوجوانان را پیش‌بینی می‌کنند؟

روش

پژوهش حاضر از نظر هدف بنیادی و از نوع توصیفی- همبستگی و مدل‌یابی معادلات ساختاری است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمام نوجوانان دانش‌آموز پایه‌های پنجم و ششم شهرستان شهریار در پاییز تحصیلی ۱۳۹۹-۱۳۹۸ بود. برخی از پژوهشگران نسبت ۱۰ تا ۲۰ آزمودنی به ازای هر متغیر مشاهده شده را توصیه می‌کنند (کلاین[7]، ۲۰۱۶). با در نظر گرفتن تعداد ۲۰ آزمودنی و ۹ نشانگر و با بیش‌برآورد، حجم نمونه حاضر ۲۰۰ نفر محاسبه شد. بر این اساس، ۲۰۰ نفر با روش نمونه‌گیری در دسترس از مقاطع پنجم و ششم مدارس تکنیک و فرزانگان در شهر شهریار و شهرک اندیشه وارد پژوهش شدند. ملاک‌های ورود به پژوهش شامل سکونت در شهرستان شهریار و شهرک‌های تابعه، زندگی با هر دو والد، عدم مصرف دارو و ابتلاء به بیماری‌های مزمن و عدم وجود عقب‌ماندگی جسمانی بود. در این پژوهش ملاحظات اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی و رازداری رعایت شد. جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش از مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد. مدل اندازه‌گیری به‌وسیله تحلیل عاملی تأییدی و ساختاری با استفاده از نرم‌افزار Amos-24 و برآورد بیشینه احتمال انجام شد.

ابزار سنجش

پرسشنامه پرخاشگری[8] (AQ): این ابزار که توسط باس و پری[9] (۱۹۹۲) طراحی شده است، شامل ۲۹ گویه است که چهار خرده مقیاس پرخاشگری بدنی، پرخاشگری کلامی، خشم و خصومت را در یک طیف لیکرت ۱ تا ۵ مورد ارزیابی قرار می‌دهد. عبارت‌های ۹ و ۱۶ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. باس و پری (۱۹۹۲) ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۲، ۰/۸۱، ۰/۸۳ و ۰/۸۰ را برای خرده مقیاس‌های پرخاشگری بدنی، پرخاشگری کلامی، خشم و خصومت و همبستگی آنها با ادراک شایستگی را به ترتیب ۰/۳۶-، ۰/۳۹-، ۰/۳۲- و ۰/۳۰- به عنوان شاخصی از روایی همزمان ابزار گزارش کرده‌اند. سامانی (۱۳۸۶) برای این ابزار ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۸ و با استفاده از تحلیل عاملی چهار عامل خشم، پرخاشگری و کلامی، رنجش و بدگمانی را به عنوان شاخصی از روایی سازه ابزار گزارش کرد. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای این ابزار ۰/۸۸ به دست آمد.

مقیاس دلبستگی بزرگسالان تجدیدنظرشده[10] (RAAS): مقیاس دلبستگی بزرگسالان تجدیدنظرشده توسط کولینز و رید[11] (۱۹۹۰) طراحی شده است. شامل ۱۸ گویه است که ۳ خرده مقیاس دلبستگی ایمن، دلبستگی اجتنابی و دلبستگی دوسوگرا/ اضطرابی را

1. Boling, Barry, Kotchick, & Lowry
2. Mares & McMahon
3. Vaughn, Posada, & Veríssimo
4. Chen, Huang, Chang, Wang, & Li
5. Rockhill, Vander Stoep, McCauley, & Katon
6. Hukkelberg, Keles, Ogden, & Hammerstrøm
7. Kline
8. Aggression Questionnaire
9. Buss & Perry
10. Revised Adult Attachment Scale
11. Collins & Read

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-15]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.6.5.5]

در یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از «به هیچ وجه با خصوصیات من تطابق ندارد= ۱» تا «کاملاً با خصوصیات من تطابق دارد= ۵» مورد ارزیابی قرار می‌دهد. کولینز و رید (۱۹۹۰) میزان آلفای کرونباخ را برای زیرمقیاس دلبستگی ایمن ۰/۸۱، دلبستگی دوسوگرا/ اضطرابی ۰/۷۸و دلبستگی اجتنابی ۰/۸۵ گزارش کردند. همچنین، ضریب پایایی بازآزمون را برای زیرمقیاس دلبستگی ایمن ۰/۶۸، دلبستگی اجتنابی ۰/۷۱و دلبستگی دوسوگرا/ اضطرابی ۰/۵۲ گزارش کردند. همچنین، همبستگی این ابزار را با پرسشنامه رفتار اجتماعی تگزاس[1] برای دلبستگی ایمن، دلبستگی اجتنابی و دلبستگی دوسوگرا/ اضطرابی برابر با ۰/۲۹، ۰/۲۲- و ۰/۳۰- به عنوان شاخصی از روایی همزمان گزارش کردند. فرهادی، محققی و نسائی مقدم (۱۳۹۹) ضریب آلفای کرونباخ این مقیاس را ۰/۷۲ و با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی شاخص‌های برازندگی مجذور کای هنجار شده ۳/۴۵، ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب ۰/۰۴۱، برازش تطبیقی ۰/۰۹۵، نیکویی برازش[2] و شاخص برازش هنجار شده[3] ۰/۹۴۰ را به عنوان شاخصی از روایی سازه ابزار گزارش کرده‌اند. در پژوهش حاضر ضرایب آلفای کرونباخ برای سبک‌های دلبستگی ایمن، اضطرابی و اجتنابی به ترتیب ۰/۷۷، ۰/۷۵ و ۰/۷۲ به دست آمد.

پرسشنامه خودادراکی کودکان[4] (SPPC): این مقیاس توسط هارتر (۱۹۸۵) طراحی شده است. شامل ۲۸ گویه است که پنج عامل شایستگی تحصیلی، شایستگی اجتماعی، شایستگی ورزشی، اداره رفتار، و خود ارزشمندی را در یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از بسیار موافقم (نمره ۵) تا بسیار مخالفم (نمره ۱) مورد ارزیابی قرار می‌دهد. هارتر (۱۹۸۵) ضرایب آلفای کرونباخ برای سنجش پنج عامل شایستگی تحصیلی، شایستگی اجتماعی، شایستگی ورزشی، اداره رفتار، و خود ارزشمندی را در دامنه ۰/۹۱ تا ۰/۷۷ و همبستگی این ابزار را با پرسشنامه عزت نفس کوپِراسمیت[5] برابر با ۰/۵۶ به عنوان شاخصی از روایی همزمان ابزار گزارش داده است. خجسته جلال، معنوی پور و صداقتی فرد (۱۳۹۹) ضریب آلفای کرونباخ را ۰/۸۷، پایایی بازآزمون را در دامنه‌ای از ۰/۶۶ تا ۰/۸۹ و همبستگی این مقیاس را با پرسشنامه عزت نفس کوپِراسمیت برابر با ۰/۵۳ گزارش کردند. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای این ابزار ۰/۸۷ به دست آمد.

فرم تجدیدنظرشده حل مسئله اجتماعی[6] (SPSI-R): این ابزار توسط دی زوریلا و همکاران (۲۰۰۲) طراحی شده است. شامل ۲۵ گویه است و پنج خرده مقیاس جهت‌گیری مثبت، حل منطقی مسئله، جهت‌گیری منفی یا بازدارنده، سبک تکانشگری/ بی دقتی و سبک اجتنابی را در یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از (به هیچ وجه=۰ تا خیلی زیاد=۴) مورد ارزیابی قرار می‌دهد. خرده‌مقیاس‌های جهت‌گیری مثبت و حل منطقی مسئله، حل مسئله انطباقی و جهت‌گیری منفی یا بازدارنده، سبک تکانشگری/ بی‌دقتی و سبک اجتنابی حل مسئله غیرانطباقی را تشکیل می‌دهند. هاوکینز، سافرونوف و شفیلد[7] (۲۰۰۹) هنجاریابی این ابزار را بر روی نوجوانان انجام دادند و برای آن ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۰ گزارش کردند. در مطالعه آنها با استفاده از روش تحلیل عاملی تأییدی ساختار ۵ عاملی این ابزار مورد تأیید قرار گرفت (RMSEA=۰/۶۰ و CFI=۰/۹۰۰). مخبری، درتاج و کردی (۱۳۸۹) برای این ابزار ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۵، ضریب پایایی بازآزمون ۰/۷۱ و همبستگی خرده‌مقیاس جهت‌گیری مثبت، حل منطقی مسئله، جهت‌گیری منفی یا بازدارنده، سبک تکانشگری/ بی دقتی و سبک اجتنابی را با پرسشنامه سازگاری بل[8] به ترتیب ۰/۶۵-، ۰/۳۶-، ۰/۵۰-، ۰/۴۸- و ۰/۶۲- به عنوان شاخصی از روایی همزمان ابزار گزارش کردند. در پژوهش حاضر ضرایب آلفای کرونباخ برای حل مسئله انطباقی و غیرانطباقی به ترتیب ۰/۶۹ و ۰/۷۴ به دست آمد.

یافته‌ها

در پژوهش حاضر ۹۳ پسر (۴۶/۵ درصد) و ۱۰۷ دختر (۵۳/۵ درصد) شرکت داشتند. میانگین و انحراف استاندارد سن گروه نمونه ۱۲/۴۵ ± ۱/۶۷ بود. در جدول ۱ داده‌های توصیفی متغیرهای پژوهش و همچنین شاخص‌های بررسی فرضیه عدم هم‌خطی بودن متغیرهای پیش‌بین گزارش شده است. در جدول ۲ نیز ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش گزارش شده است.

1. Texas Social Behavior Inventory
2. Goodness of Fit Index
3. Normed Fit Index
4. Self-Perception Profile for Children
5. Coopersmith's Self-Esteem Questionnaire
6. Social Problem Solving Inventory-Revised
7. Hawkins, Sofronoff, & Sheffield
8. Bell Adjustment Inventory

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-15]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.6.5.5]

جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد، کشیدگی، چولگی، ضریب تحمل و تورم واریانس متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی	ضریب تحمل	تورم واریانس
سبک دلبستگی- ایمن	۱۶/۰۵	۳/۹۱	-۰/۱۰۱	-۰/۵۸۳	۰/۶۴۵	۱/۵۵۱
سبک دلبستگی- اضطرابی/دوسوگرا	۱۴/۳۱	۳/۴۸	-۰/۳۶۳	-۰/۴۰۲	۰/۷۶۵	۱/۳۰۷
سبک دلبستگی- اجتنابی	۱۰/۳۸	۲/۹۶	۰/۰۱۰	-۰/۰۴۸	۰/۷۷۹	۱/۲۸۴
ادراک شایستگی	۷۳/۷۵	۱۳/۰۶	۰/۰۴۷	-۰/۵۷۷	۰/۶۳۱	۱/۵۸۶
حل مسئله غیرانطباقی	۳۷/۴۵	۳/۴۷	-۰/۳۱۱	-۰/۹۷۵	۰/۵۶۷	۱/۶۷۵
حل مسئله انطباقی	۱۵/۸۱	۲/۳۹	۰/۳۳۷	-۰/۶۵۷	۰/۵۳۹	۱/۵۳۷
پرخاشگری	۷۸/۳۸	۹/۵۹	-۰/۶۴۱	-۰/۸۳۲	متغیر ملاک	متغیر ملاک

به منظور بررسی مفروضه نرمال بودن توزیع تک متغیر مقادیر کشیدگی و چولگی و به منظور ارزیابی مفروضه عدم همخطی بودن عامل تورم واریانس[1] و ضریب تحمل[2] مورد بررسی قرار گرفت. جدول ۱ نشان می‌دهد که هیچ کدام از عامل‌ها از مرز ۲ ± عبور نکرده است، بنابراین توزیع داده‌های مورد مطالعه نرمال بود. همچنین جدول ۱ نشان می‌دهد که پیش‌فرض عدم همخطی بودن نیز در متغیرهای تحقیق رعایت شده است.

جدول ۲. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱. سبک دلبستگی- ایمن	-					
۲. سبک دلبستگی- اضطرابی/دوسوگرا	-۰/۳۶**	-				
۳. سبک دلبستگی- اجتنابی	-۰/۳۳**	۰/۳۹**	-			
۴. ادراک شایستگی	۰/۵۶**	-۰/۳۷**	-۰/۳۶**	-		
۵. حل مسئله غیرانطباقی	-۰/۳۰**	۰/۴۱**	۰/۲۲*	-۰/۳۱**	-	
۶. حل مسئله انطباقی	۰/۴۵**	-۰/۵۰**	-۰/۳۹**	۰/۴۷**	-۰/۷۰**	-
۷. پرخاشگری	-۰/۵۲**	۰/۵۳**	۰/۳۹**	-۰/۴۳**	۰/۶۶**	-۰/۷۹**

*P <۰/۰۵ ،**P <۰/۰۱

جدول ۲ نشان می‌دهد بین پرخاشگری با سبک دلبستگی اضطرابی، سبک دلبستگی اجتنابی و حل مسئله غیرانطباقی رابطه مثبت معنادار (P=۰/۰۰۱) و با سبک دلبستگی ایمن، ادراک شایستگی و حل مسئله انطباقی رابطه منفی معنادار (P=۰/۰۰۱) وجود دارد. همچنین، بین سبک دلبستگی ایمن با ادراک شایستگی و حل مسئله انطباقی رابطه مثبت معنادار (P=۰/۰۰۱) و با حل مسئله غیرانطباقی رابطه منفی معنادار (P=۰/۰۰۱) وجود دارد. همچنین، بین سبک‌هایی دلبستگی اضطرابی و اجتنابی با ادراک شایستگی و حل مسئله انطباقی رابطه منفی معنادار (P=۰/۰۰۱) و با حل مسئله غیرانطباقی رابطه مثبت معنادار (P=۰/۰۰۱) وجود دارد.

جهت سنجش مدل اندازه‌گیری و ساختاری پژوهش از نرم افزار ایموس ۲۴ و برآورد بیشینه احتمال[3] از روش بوت استرپ[4] استفاده شد.

جدول ۳. ضرایب مسیرکل، مستقیم و غیرمستقیم

مسیرها		b	t	β	sig
ضرایب مسیر	سبک دلبستگی ایمن- پرخاشگری	-۰/۳۹۶	۳/۱۳	-۰/۳۵۷	۰/۰۰۱
	سبک دلبستگی اضطرابی/دوسوگرا- پرخاشگری	۰/۲۵۵	۱/۴۵	۰/۱۱۵	۰/۰۰۳
	سبک دلبستگی اجتنابی- پرخاشگری	۰/۲۷۲	۱/۶۷	۰/۱۸۵	۰/۳۷۸

1. variance inflation factor
2. tolerance
3. maximum likelihood
4. bootstrap

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-15]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.6.5.5]

	ادراک شایستگی- پرخاشگری	-۰/۰۹۷	۲/۳۴	-۰/۲۳۵	۰/۰۰۱
	حل مسئله غیرانطباقی- پرخاشگری	۰/۲۶۲	۱/۸۹	۰/۲۴۸	۰/۴۷۸
	حل مسئله انطباقی- پرخاشگری	-۰/۱۳۷	۱/۲۳	-۰/۱۳۰	۰/۰۰۱
	سبک دلبستگی ایمن- پرخاشگری	-۰/۱۲۶	۱/۶۷	-۰/۱۸۴	۰/۰۰۱
	سبک دلبستگی اضطرابی/دوسوگرا- پرخاشگری	۰/۱۲۴	۲/۳۴	۰/۲۵۱	۰/۰۰۱
	سبک دلبستگی اجتنابی- پرخاشگری	۰/۱۷۸	۲/۵۶	۰/۲۷۱	۰/۰۵۷
	سبک دلبستگی ایمن- ادراک شایستگی	۰/۲۱۳	۲/۹۰	۰/۳۵۱	۰/۰۰۱
	سبک دلبستگی اضطرابی/دوسوگرا- ادراک شایستگی	-۰/۰۵۶	۰/۷۰۰	-۰/۰۸۱	۰/۰۶۸
	سبک دلبستگی اجتنابی- ادراک شایستگی	-۰/۱۲۸	۱/۱۲	-۰/۱۳۱	۰/۰۷۸
	سبک دلبستگی ایمن- حل مسئله انطباقی	۰/۱۲۸	۲/۳۱	۰/۲۳۴	۰/۰۰۱
	سبک دلبستگی اضطرابی/دوسوگرا- حل مسئله انطباقی	-۰/۰۸۹	۱/۱۴	-۰/۱۳۲	۰/۱۳۷
	سبک دلبستگی اجتنابی- حل مسئله انطباقی	-۰/۱۱۲	۱/۴۶	-۰/۱۱۵	۰/۲۳۱
	سبک دلبستگی ایمن- حل مسئله غیرانطباقی	-۰/۱۲۹	۲/۳۷	-۰/۲۵۰	۰/۰۰۲
	سبک دلبستگی اضطرابی/دوسوگرا- حل مسئله غیرانطباقی	۰/۱۲۶	۱/۳۴	۰/۱۴۱	۰/۱۳۶
	سبک دلبستگی اجتنابی- حل مسئله غیرانطباقی	۰/۳۴۵	۷/۴۵	۰/۷۵۰	۰/۱۲۳
ضریب مسیر مستقیم	سبک دلبستگی ایمن- ادراک شایستگی- پرخاشگری	-۰/۱۶۰	۰/۰۹۸	-۰/۱۰۴	۰/۰۰۱
ضریب مسیر غیرمستقیم	سبک دلبستگی ایمن- حل مسئله غیرانطباقی- پرخاشگری	-۰/۰۲۲	۰/۰۴۰	-۰/۰۱۰	۰/۵۸۶
	سبک دلبستگی ایمن- حل مسئله انطباقی- پرخاشگری	۰/۱۴۱	۰/۰۹۸	۰/۰۹۶	۰/۰۰۱

جدول ۳ نشان می‌دهد ادراک شایستگی (P=β، ۰۰۱/۰=-۰/۱۰۴) و حل مسئله اجتماعی انطباقی (P=β، ۰۰۱/۰=۰/۰۹۶) رابطه بین سبک دلبستگی ایمن و پرخاشگری را در نوجوانان میانجی‌گری می‌کنند. شایان ذکر است که ادراک شایستگی و حل مسئله انطباقی رابطه بین سبک‌های دلبستگی اضطرابی و اجتنابی با پرخاشگری و حل مسئله غیرانطباقی رابطه بین سبک‌های دلبستگی با پرخاشگری را میانجی‌گری نکردند.

جدول ۴. شاخص‌های برازش مدل ساختاری پژوهش

شاخص‌های برازش	χ^2	df	χ^2/df	RMSEA	RMSEA	TLI	CFI
مدل ساختاری	۳۶/۵۵	۳۰	۱/۲۱	۰/۰۳۷	۰/۹۵۴	۰/۹۸۷	۰/۹۹۱
مقادیر قابل قبول	P>۰/۰۵	-	۳>	۰/۰۸۰<	۰/۹۰>	۰/۹۰>	۰/۹۰>

جدول ۴ نشان می‌دهد پس از یک مرتبه اصلاح مدل ساختاری و ایجاد کوواریانس بین خطاهای خرده متغیرهای پرخاشگری، شاخص‌های برازندگی به دست آمده از برازش قابل قبول مدل اندازه‌گیری و ساختاری با داده‌های گردآوری شده حمایت می‌کنند.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-15]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.6.5.5]

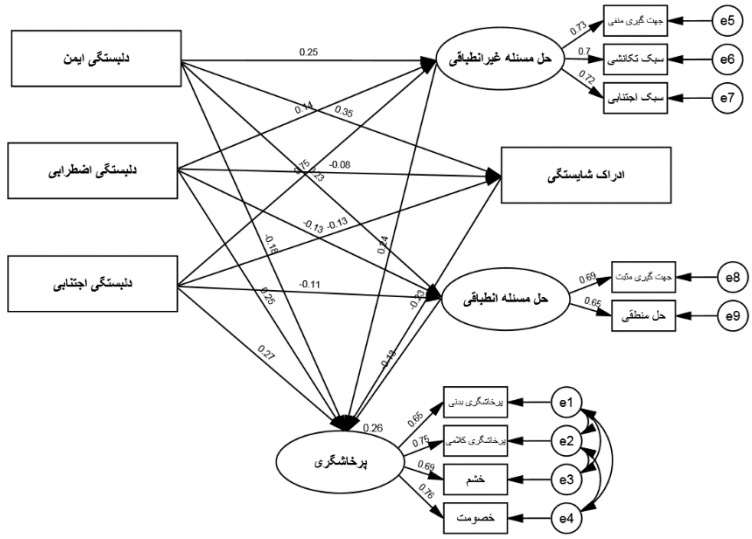

شکل ۱. مدل ساختاری تحلیل شده پژوهش

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر تعیین نقش واسطه‌ای ادراک شایستگی و حل مسئله اجتماعی در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و پرخاشگری در نوجوانان بود. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که ادراک شایستگی و حل مسئله انطباقی رابطه بین سبک دلبستگی ایمن و پرخاشگری را در نوجوانان به شکل معنادار میانجی‌گری می‌کنند. در پژوهش حاضر ادراک شایستگی و حل مسئله انطباقی رابطه بین سبک‌های دلبستگی اضطرابی و اجتنابی با پرخاشگری و حل مسئله غیرانطباقی رابطه بین سبک‌های دلبستگی با پرخاشگری را به شکل معنادار میانجی‌گری نکردند. نتایج این پژوهش با مطالعاتی که رابطه سبک دلبستگی را با پرخاشگری (امانی، ۲۰۱۶؛ سجادی و همکاران، ۲۰۱۹؛ شفیع‌پور و همکاران، ۱۳۹۵؛ علیزاده اصلی و همکاران، ۱۳۹۶؛ لی و همکاران، ۲۰۱۵)، ادراک شایستگی اجتماعی (بولینگ و همکاران، ۲۰۱۱؛ مارس و مک ماهان، ۲۰۲۰؛ واگن و همکاران، ۲۰۱۹) و حل مساله اجتماعی (دهقان و همکاران، ۱۳۹۸؛ ابوالمعالی الحسینی و همکاران، ۱۳۹۱؛ کیزرز و همکاران، ۲۰۱۹) نشان داده‌اند، همسو است. همچنین، نتایج پژوهش با مطالعات در زمینه رابطه پرخاشگری با ادراک شایستگی اجتماعی (چن و همکاران، ۲۰۱۰؛ روک هیل و همکاران، ۲۰۰۹؛ هاکلبرگ و همکاران، ۲۰۱۹) و حل مسئله اجتماعی (طهماسبی‌پور و شهریاری، ۱۳۹۸؛ اوزدمیر و همکاران، ۲۰۱۳) همسو است. نتایج پژوهش حاضر در زمینه نقش میانجی ادراک شایستگی در رابطه بین سبک‌های دلبستگی با پرخاشگری با نتایج پژوهش حاجی علیلو و حبیب‌زاده (۱۳۹۸) که نقش عزت‌نفس را در این رابطه نشان داده‌اند، همسو است.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد سبک دلبستگی ایمن به واسطه ادراک شایستگی با پرخاشگری کمتر در نوجوانان همراه است. نظام خود (خودشناسی، خودارزیابی و خودتنظیمی) بعد مهمی از شخصیت است که رفتار را در وضعیت‌های شناختی و اجتماعی متفاوت تنظیم می‌کند. دستیابی به این نظام برای کودکان و نوجوانان در ابتدای کودکی برای ایجاد تصویر خود مثبت و واقعی ضرورت دارد (بهادرمطلق، عطاری و بهادر مطلق، ۱۳۹۱). مطابق نظریه بالبی (۱۹۷۳؛ ۱۹۸۸) حس ایمنی دلبستگی اعتماد به صلاحیت و شایستگی و محبوبیت خود و مسئولیت‌پذیری و حمایت‌گری دیگران در صورت نیاز را موجب می‌شود (محمدی و صابر، ۱۳۹۷). هر چقدر سبک دلبستگی ایمن در نوجوانان افزایش بیابد متعاقب آن این نوجوانان ادراک شایسته‌تری از خود در تعامل با محیط پیرامون خواهند داشت. در مقابل، احساس فقدان شایستگی که مبین احساس بی‌لیاقتی و ناتوانی در انجام وظایف است، از آنجا که فرد را با ناکامی مواجه می‌سازد، پرخاشگری را افزایش می‌دهد.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-15]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.6.5.5]

نتایج پژوهش حاضر نشان داد سبک دلبستگی ایمن به واسطه حل مساله انطباقی با پرخاشگری کمتر در نوجوانان همراه است. روابط دلبستگی گسترش توانایی‌های مقابله با استرس و موقعیت‌های جدید را در فرد تسهیل می‌کند (جول[1] و همکاران، ۲۰۱۹). ابوالمعالی الحسینی، کیوان و سعادتی شامیر (۱۳۹۱) پیشنهاد کردند کودکان ایمن محیط خود را بیش از کودکان ناایمن کشف می‌کنند. میزان دریافت اطلاعات و محرک‌ها در آنان از کودکان ناایمن بیش‌تر است و این امر باعث می‌شود تا آنان بیش از کودکان ناایمن از توانایی‌های کلامی، تجسمی، ارتباطی و حل مسئله برخوردار باشند. براساس نظریه دلبستگی میزان ایمنی دلبستگی الگوهای ارزیابی تنش را در موقعیت‌های بحرانی تحت تأثیر قرار می‌دهد و براساس نظریه ذهن تداخل در فرایندهای پردازش هیجانی و شناختی در موقعیت‌های اجتماعی حل مسئله را تحت تأثیر قرار می‌دهد (کاپوتی و اِسکونبورن[2]، ۲۰۱۸). براساس مدل حل مسئله اجتماعی، جهت‌گیری حل مسئله‌ای نوجوانان پرخاشگر منفی است و این موضوع تلاش‌های آن‌ها برای حل مسئله را بازداری می‌کند. جهت‌گیری مثبت به مسئله، هیجان‌های مثبت و شایستگی ادراک شده را فرا می‌خواند، این عمل در یک چرخه توانایی مؤثر، حل مسئله را افزایش می‌دهد (ثابت، تقی‌لو و جمشیدی فر، ۱۳۹۰؛ شیخ الاسلامی، اسدالهی و محمدی، ۱۳۹۶). بدین ترتیب، کودکان ایمن در مواجهه با رویدادهای پرتنش یا خلق منفی، با توجه به سبک دلبستگی یا به عبارتی میزان ایمنی دلبستگی‌شان، به خلق اندیشه‌ها و راه‌حل‌های جدید می‌پردازند که موجب کاهش هیجان‌های منفی نظیر خشم و تظاهرات آن از جمله پرخاشگری و پاسخ‌های تکانشگرانه می‌شود.

از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر استفاده از ابزار پرسشنامه و نمونه محدود به جامعه شهریار است که تعمیم به سایر نمونه‌ها را با دشواری مواجه می‌سازد. براین اساس پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی از روش‌های دیگر نظیر مصاحبه نیز استفاده شود و این پژوهش در سایر شهرها نیز تکرار شود. براساس یافته‌های پژوهش حاضر پیشنهاد می‌شود در جهت ارتقای احساس شایستگی و حل مساله انطباقی نوجوانان برنامه‌هایی در مدارس ترتیب داده شود تا از رفتارهای پرخاشگرانه در این سنین کاسته شود.

منابع

ابوالمعالی الحسینی، خ.، کیوان، ل.، و سعادتی شامیر، آ. (۱۳۹۱). پیش‌بینی مهارت‌های حل مسئله اجتماعی براساس ترتیب تولد و سبک‌های دلبستگی. *پژوهشنامه تربیتی، ۸*، ۳۳، ۲۰-۱.

بهادر مطلق، ا.، عطاری، ی.، و بهادر مطلق، غ. (۱۳۹۱). اثربخشی آموزش راهبردهای شناختی بر ابعاد ادراک شایستگی دانش‌آموزان. *روان‌شناسی تحولی: روان‌شناسان ایرانی، ۹*، ۳۳، ۴۶-۳۹.

ثابت، م.، تقی لو، ص.، و جمشیدی فر، ز. (۱۳۹۰). ساختار عاملی، روایی و اعتبار مقیاس سنجش حل مسئله اجتماعی: فرم بلند تجدید نظر شده. *پژوهش اجتماعی، ۴*، ۱۳، ۱۴۳-۱۵۶.

حسینی، ف.، کریمی، ف.، و نظرپور، م. (۱۳۹۷). نقش دشواری در تنظیم هیجان و افکار خودآیند منفی در تاکتیک‌های حل تعارض نوجوان و والدین. *پژوهش‌های علوم شناختی و رفتاری، ۸*، ۱، ۹۴-۷۷.

خجسته جلال، پ.، معنوی پور، د.، و صداقتی فرد، م. (۱۳۹۹). ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه خود-ادراکی کودکان هارتر. *روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی، ۱۱*، ۴۰، ۸۴-۷۱.

خدابخش، ر.، یزدی، س. م.، عباسیان، م. (۱۳۹۲). بررسی طرحواره‌های ناسازگار نوجوانان بزهکار و عادی با سبک دلبستگی والدینشان. *نشریه علمی فرهنگی تربیتی زنان و خانواده، ۸*(۲۵)، ۱۱۰-۹۵.

دهقان، م.، و حسنی، ج.، و شریفی، پ. (۱۳۹۸). رابطه میان سبک‌های دلبستگی و مشکلات بین فردی در افراد بزهکار: نقش واسطه‌ای نظم جویی شناختی هیجانی و حل مسأله اجتماعی. *مطالعات روان‌شناختی، ۱۵*(۲)، ۷۸-۶۱.

سامانی، س. (۱۳۸۶). بررسی پایایی و روایی پرسشنامه پرخاشگری باس و پری. *مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران، ۱۳*، ۴، ۳۶۵-۳۵۹.

ستایشی اظهری، م.، حاجی علیلو، ر.، و حبیب‌زاده، ع. (۱۳۹۸). روابط ساختاری سبک‌های دلبستگی و پرخاشگری در دانش‌آموزان: نقش میانجیگری عزت‌نفس. *روان‌شناسی بالینی و شخصیت، ۱۷*، ۱، ۶۰-۵۳.

شفیع‌پور، س. ز.، صادق، ر.، جعفری اصل، م.، و کاظم نژادلیلی، ا. (۱۳۹۵). پرخاشگری در انواع سبک‌های دلبستگی در نوجوانان. *پرستاری و مامایی جامع نگر (فصلنامه دانشکده‌های پرستاری و مامایی استان گیلان)، ۲۵*، ۸۱، ۶۴-۵۵.

1. Jewell
2 Caputi & Schoenborn

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-15]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.6.5.5]

شیخ الاسلامی، ع.، اسدالهی، ا.، و محمدی، ن. (۱۳۹۶). پیش بینی پرخاشگری نوجوانان بزهکار براساس راهبردهای حل مساله و مهارت‌های ارتباطی. *سلامت اجتماعی، ۴*، ۳، ۲۱۹-۲۰۹.

صالحی، م.، کوشکی، ش.، سپاه منصور، م.، و تقی لو، ص. (۱۳۸۸). تعیین ساختار عاملی مقیاس سنجش حل مسئله اجتماعی: فرم کوتاه تجدید نظر شده. *تحقیقات روان‌شناختی، ۱*، ۳، ۲۵-۳۹.

طهماسبی‌پور، نجف.، و شهریاری، نسیبه. (۱۳۹۸). اثربخشی آموزش مفاهیم یادگیری خودتنظیمی بر پرخاشگری و حل مسئله اجتماعی دانش‌آموزان بیش‌فعال. *مجله روان‌شناسی اجتماعی، ۶*(۵۰)، ۳۳-۲۳.

علیزاده اصلی، ا.، کیامنش، ع.، و احدی، ح. (۱۳۹۶). پیش‌بینی پرخاشگری و سازگاری تحصیلی بر اساس سبک‌های دلبستگی دانشجویان دختر. *زن و مطالعات خانواده، ۱۰*، ۳۷، ۸۴-۶۵.

فرهادی، م.، محققی، ح.، و نسائی مقدم، ب. (۱۳۹۹). رابطه بین سبک‌های دلبستگی با مشکلات بین شخصی دانشجویان: نقش میانجی هوش هیجانی. *مجله علوم پزشکی رازی، ۲۷*، ۱، ۸۴-۷۳.

محمدی، ط.، و صابر، س. (۱۳۹۷). نقش واسطه‌ای خودپنداره در رابطه بین دلبستگی به والدین و همسالان با رفتارهای جامعه‌پسند. *فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، ۱۲*، ۴۷، ۵۶۸-۵۵۹.

مخبری، ع.، درتاج، ف.، و دره کردی، ع. (۱۳۸۹). بررسی شاخص‌های روان‌سنجی و هنجاریابی پرسشنامه توانایی حل مسئله اجتماعی. *اندازه‌گیری تربیتی، ۱*، ۴، ۷۲-۵۵.

یعقوبی، ا.، محققی، ح.، جعفری، م.، و یاری مقدم، ن. (۱۳۹۲). تأثیر آموزش راهبردهای یادگیری خود تنظیمی بر ادراک شایستگی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پسر پایه اول متوسطه در درس زبان انگلیسی. *اندیشه‌های نوین تربیتی، ۹*، ۱، ۱۸۰-۱۵۵.

Amani, R. (2016). Mother-infant attachment styles as a predictor of aggression. *Journal of Midwifery and Reproductive Health, 4*(1), 506-512.

Boling, M. W., Barry, C. M., Kotchick, B. A., & Lowry, J. (2011). Relations among early adolescents' parent-adolescent attachment, perceived social competence, and friendship quality. *Psychological Reports, 109*(3), 819-841.

Buss, A. H., & Perry, M. P. (1992). The Aggression Questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology, 63*(3), 452-459.

Caputi, M., & Schoenborn, H. (2018). Theory of mind and internalizing symptoms during middle childhood and early adolescence: The mediating role of coping strategies. *Cogent Psychology, 5*(1), 1487270-1487286.

Chen, X., Huang, X., Chang, L., Wang, L., & Li, D. (2010). Aggression, social competence, and academic achievement in Chinese children: a 5-year longitudinal study. *Development and psychopathology, 22*(3), 583–592.

Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology, 58*(4), 644-663.

Connolly, J., Nocentini, A., Menesini, E., Pepler, D., Craig, w., Williams, T. S. (2010). Adolescent dating aggression in Canada and Italy: A cross-national comparison, *International Journal of Behavioral Development, 34* (2), 98-105.

D'Zurilla, T. J., Nezu, A. M., & Maydeu-Olivares, T. (2002). *Social Problem-Solving Inventory Revised (SPSI-R): Manual.* North Tonawanda, NY: Multi-Health Systems.

Duke, N. N., & Borowsky, I. W. (2015). Youth Violence Prevention and Safety: Opportunities for Health Care Providers. *Pediatric clinics of North America, 62*(5), 1137–1158.

D'Zurilla, T. J., Maydeu-Olivares, A., & Gallardo-Pujol, D. (2011). Predicting social problem solving using personality traits. *Personality and Individual Differences, 50*(2), 142-147.

Harter, S. (1985). *Manual for the Self-Perception Profile for Children.* Denver: University Press.

Hawkins, D., Sofronoff, K., & Sheffield, J. (2009). Psychometric Properties of the Social Problem Solving Inventory-Revised Short-Form: Is the Short Form a Valid and Reliable Measure for Young Adults? *Cognitive Therapy and Research, 33*(5), 462-470.

Hukkelberg, S., Keles, S., Ogden, T., & Hammerstrøm, K. (2019). The relation between behavioral problems and social competence: A correlational Meta-analysis. *BMC Psychiatry, 19*(1), 354.

Jewell, T., Gardner, T., Susi, K., Watchorn, K., Coopey, E., Simic, M.,... Eisler, I. (2019). Attachment measures in middle childhood and adolescence: A systematic review of measurement properties. *Clinical Psychology Review, 68*, 71-82.

Keyzers, A., Weiler, L., Haddock, S., & Doty, J. (2019). Family Problem-Solving and Attachment Quality: Associations With Adolescent Risk-Taking Behavior. *Journal of Youth Development, 14*(1), 70-92.

Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling* (4th Ed). New York, NY, US: Guilford Press.

Li, X., Bian, C., Chen, Y., Huang, J., Ma, Y., Tang, L., Yan, Q., Ye, X., Tang, J., & Yu, Y. (2015). Indirect aggression and parental attachment in early adolescence: Examining the role of perspective taking and empathetic concern. *Personality and Individual Differences, 86*, 499-503.

Mares, S., & McMahon, C. (2020) Attachment Security: Influences on Social and Emotional Competence, Executive Functioning and Readiness for School. In: Midford R., Nutton G., Hyndman B., Silburn S. (eds) *Health and Education Interdependence.* Springer, Singapore.

Meesters, C., Muris, P., Dibbets, P., Cima, M., & Lemmens, L. (2017). On the link between perceived parental rearing behaviors and self-conscious emotions in adolescents. *Journal of Child and Family Studies, 26*(6), 1536-1545.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-15]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.6.5.5]

Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2019). Attachment orientations and emotion regulation. *Current Opinion in Psychology, 25*, 6-10.

Özdemir, Y., Kuzucu, Y., & Koruklu, N. (2013). Social Problem Solving and Aggression: The Role of Depression. *Australian Journal of Guidance and Counselling, 23*(1), 72-81.

Rockhill, C. M., Vander Stoep, A., McCauley, E. & Katon, W. J. (2009). "Social competence and social support as mediators between comorbid depressive and conduct problems and functional outcomes in middle school children". *Journal of Adolescence, 32*, 535-553.

Sajjadi, S. F., Behbuei, S., & Riyahi, H. (2019). Role of Early Traumatic Life Events, Insecure Attachment Style and Callous-Unemotional Traits in Predicting Aggressionin High School Students. *Razavi International Journal of Medicine, 7*(2), 12-18.

Sethi, D., & Butchart, A. (2017). Violence/Intentional Injuries – Prevention and Control. In S. R. Quah (Ed.), *International Encyclopedia of Public Health (Second Edition)* (pp. 351-359). Academic Press.

Vaughn, B. E., Posada, G., & Veríssimo, M. (2019). Scripted knowledge about attachment and social competence in preschoolers: overview. *Attachment & Human Development, 21*(3), 219-224.

Wu, C.-h. (2009). The relationship between attachment style and self-concept clarity: The mediation effect of self-esteem. *Personality and Individual Differences, 47*(1), 42-46.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-15]

[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.6.5.5]